

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Економічний факультет
(назва інституту / факультету)

Кафедра обліку, аналізу і аудиту
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ»
(назва навчальної дисципліни)

вибіркова
(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
(назва програми)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(вказати: код, назва)

Галузь знань 07 «Управління і адміністрування»
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Ковальчук Тетяна Миколаївна, проф., д.е.н., завідувач кафедри обліку, аналізу і аудиту; Михалків Алла Анатоліївна, к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Профайл викладача: <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-obliku-analizu-i-audytu/kolektyv-kafedry/kovalchuk-tetyana-mykolayivna>

Контактний тел.: +38(0372)522691

E-mail: t.kovalchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/enrol/index.php?id=66>

Консультації: он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Упровадження вітчизняної системи вищої освіти в освітній і науковий простір Європи потребує модернізації освітньої діяльності в контексті європейських вимог. За цих умов ключовою інноваційною ідеєю сучасної освіти вважається компетентнісний підхід, тобто побудова освітнього процесу з позиції розвитку особистості через мотивацію її саморозвитку.

Питання необхідності вивчення історії облікової науки сьогодні не викликає жодного сумніву, адже для того, щоб зрозуміти і збагнути всю сутність бухгалтерії, необхідно вивчити її історію.

Тільки глибокі знання поступового розвитку обліку дозволять розвинути фахові компетентності (здатність творчо використовувати найвищі надбання науки і практики у сфері обліку в науковій і практичній діяльності). Історія уможливило проникнення в економічне життя минулих століть. Значення історії обліку важливе для розуміння його сучасного стану й оцінки можливих напрямів розвитку. Історична еволюція бухгалтерського обліку розглядається не заради неї самої, а для полегшення розуміння теперішнього і передбачення майбутнього. Розвиває компетентності: здатність до аналізу та синтезу; здатність до розуміння закономірностей, умов і факторів становлення та розвитку механізмів функціонування бухгалтерського обліку.

2. Мета навчальної дисципліни: вивчити історію розвитку та характеристики основних форм обліку, суть основних персоналістичних та матеріалістичних облікових теорій; вплив розвитку економічної думки у Європі в XVII-XVIII ст. на формування наукових паростків з бухгалтерського обліку та початок зародження рахунковедення; юридичні й економічні аспекти зародження бухгалтерської науки в Італії, Франції, Англії, Німеччині; класифікацію національних систем обліку, історію їх виникнення; розвиток національних планів рахунків і принципи їх побудови; історію виникнення та розвитку стандартів бухгалтерського обліку; вміти : сформулювати вплив наукової думки в Англії та Франції на формування наукових паростків бухгалтерського обліку; визначити юридичні та економічні аспекти зародження бухгалтерської науки в Італії; охарактеризувати основні особливості французької, італійської, німецької й англо-американської бухгалтерських шкіл; охарактеризувати виникнення та розвиток національних планів рахунків, визначити принципи їх побудови; охарактеризувати плани рахунків США, Франції, Польщі, Росії та України; дати характеристики стандартів бухгалтерського обліку Великобританії, Німеччини, Росії, США, України, Франції та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку; осмислити особливості розвитку господарського життя окремого регіону.

3. Пререквізити.

Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Історія бухгалтерського обліку» - «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством».

Для підвищення ефективності вивчення навчальної дисципліни «Історія бухгалтерського обліку» здобувачу пропонуються такі вибіркові дисципліни: «Організація і методологія наукових досліджень в обліку і оподаткуванні», «Судово-бухгалтерська експертиза».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і оподаткування») вивчення дисципліни «Історія бухгалтерського обліку» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Фахові компетенції:

ФК 5. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації.

ФК 10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний рівень і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ПРН 2. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження.

ПРН 17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПРН 18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Історичні передумови виникнення бухгалтерського обліку												
Тема1.Соціально-економічні та історичні передумови виникнення бухгалтерського обліку	14	4	2	-	-	8	14	2	-	-	-	12
Тема2.Передумови виникнення та філософія подвійного запису	16	4	2	-	-	10	16	1	1	-	-	14
Тема 3. Формування бухгалтерського обліку як науки	16	4	2	-	-	10	13	-	1	-	-	12
Тема 4. Історія виникнення та розвитку форм бухгалтерського обліку й облікові теорії	15	2	1	-	-	12	15	1	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 1	61	14	7			40	58	4	2	-	-	52
Змістовий модуль 2.												
Формування обліку як науки												
Тема 5. Розвиток обліку в країнах світу у XX – XXI ст. і національні системи бухгалтерського обліку	15	4	1	-	-	10	16	1	1	-	-	14
Тема 6. Процес виникнення бухгалтерського обліку в Україні	14	4	2	-	-	8	14	2	-	-	-	12
Тема 7. Бухгалтерський облік в Україні у XIX – XXI ст.	12	2	2	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Тема 8. Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку	18	4	2	-	-	12	18	-	2	-	-	16

Разом за змістовим модулем 2	59	14	7		-	38	62	4	4	-	-	54
Усього годин	120	28	14		-	78	120	8	6	-	-	106

5.3. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Історія бухгалтерського обліку» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема1. Соціально-економічні та історичні передумови виникнення бухгалтерського обліку	8	12
2	Тема2. Передумови виникнення та філософія подвійного запису	10	14
3	Тема 3. Формування бухгалтерського обліку як науки	10	12
4	Тема 4. Історія виникнення та розвитку форм бухгалтерського обліку й облікові теорії	12	14
5	Тема 5. Розвиток обліку в країнах світу у XX – XXI ст. і національні системи бухгалтерського обліку	10	14
6	Тема 6. Процес виникнення бухгалтерського обліку в Україні	8	12
7	Тема 7. Бухгалтерський облік в Україні у XIX – XXI ст.	8	12
8	Тема 8. Еволюція елементів методу бухгалтерського обліку	12	16
Усього годин		78	106

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

МН 1 – вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь та інші);

МН 2 – семінари;

МН 3 – наочні методи (презентація, демонстрація, ілюстрація);

МН 4 – пояснювально-ілюстративні методи;

МН 5 – проблемно-пошукові методи;

МН 7 – інтерактивні методи;

МН 9 – робота з інформаційними ресурсами (нормативними джерелами, навчально-методичною та науковою літературою, інтернет-ресурсами);

МН 10 – самостійна робота;

МН 11 – дистанційне навчання з використанням системи Moodle;

МН 12 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси/платформи, web-конференції, вебінари тощо);

МН 13 – інші методи навчання.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Засоби оцінювання:

- ЗО 1 – фронтальне опитування;
- ЗО 2 – індивідуальне опитування;
- ЗО 3 – стандартизовані тести;
- ЗО 5 – тематичні контрольні роботи;
- ЗО 6 – презентація результатів виконання індивідуальних та командних завдань (наукових, розрахункових, аналітичних та інших);
- ЗО 7 – розроблення та захист проєктів (наскрізних, індивідуальних, командних, дослідницько-творчих та інших);
- ЗО 11 – реферати, есе та доповіді;
- ЗО 12 – виступи та презентації здобувачів на наукових заходах;
- ЗО 13 – інші види індивідуальних та групових завдань.
- ПК – підсумковий контроль – (екзамен).

Результати поточного оцінювання навчальних досягнень відображаються у *Журналі обліку успішності* викладача.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне тестування та самостійна робота								Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	7	8	8	7	7	8	8	40	100

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю (30 балів за 1 змістовий модуль та 30 балів за 2 змістовий модуль) і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (здачі екзамену).

З навчальної дисципліни «Історія бухгалтерського обліку» проводиться семестровий **екзамен**. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання, тестові завдання, визначення термінів з глосарію та виробничу ситуацію.

У 40 балів, що можливо отримати на екзамені, входить: 2 теоретичних питання по 10 балів (сумарно 20 балів), 10 тестів по 1 балу (сумарно 10 балів), визначення 4 термінів - по 2,5 балу (сумарно 10 балів).

10 балів ставиться за повне розкриття теоретичного питання. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка на національній шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне питання, правильне розв'язання виробничої ситуації, правильна відповідь на тестові питання та сформульовані правильні визначення термінів з глосарію. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, а також розв'язання виробничої ситуації, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття питання білету або правильного розв'язання виробничої ситуації, але у відповіді недостатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

7. Рекомендована література

7.1. Базова (основна) література

1. Бухгалтерський облік як наука; від основ до наукової картини світу [колективна монографія] / за заг. ред. В. Я. Плаксінка. - Київ: «Центр учбової літератури», 2021. - 320 с

2. Васільєва Л.М., Бондарчук Н.В., Бондарчук О.П. Історія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Дніпро: Видавничо-поліграфічний центр «Гарант-СВ», 2017. 224с.

3. Ковальчук Т.М., Михалків А.А. Історія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Т.М. Ковальчук, А.А. Михалків. Чернівці: Технодрук, 2019. 540 с.

4. Легенчук С.Ф. Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до метатеорії: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2021. 336 с

5. Легенчук С.Ф. Історичні аспекти розвитку бухгалтерського обліку в Україні та світі : монографія / С.Ф. Легенчук. – Beau Bassin : GlobeEdit, 2020. – 212 с.

6. Лука Пачолі Трактат про рахунки та записи. Переклад Н. М. Ткаченко. Київ: Алерта, 2021. 180 с.

7. Яремко І. Й. Історія обліку, аналізу та аудиту : навч. посібник І Й. Яремко. О. С. Лемішовська. - 2-ге вид., допов. - Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2018. - 236 с.

8. Deegan C. Financial accounting theory / C. Deegan. – McGraw Hill Australia, 2004. – 441 p

9. Elam R. The cultural significance of accounts the philosophy of DR Scott / R. Elam // The Accounting Historians Journal. – 1981. – Vol. 8, No. 2. – P. 51-59.

10. Covalleski M.A. Maintaining accounting as the paramount interest in accounting research: re-examining the contributions of DR Scott / M.A. Covalleski, M.W. Dirsmith // The Accounting Historians Journal. – 1991. – Vol. 18, № 1. – P. 1-19.

11. Previts G.J. Frameworks of american financial accounting thought: an historical perspective to 1973 / Gary John Previts // The accounting historians journal. – 1984. – Vol. 11, No. 2. – P. 1-19.

12. Riahi-Belkaoui A. Accounting theory. 5th ed. / A. Riahi-Belkaoui. – Thompson Learning, 2004. – 598 p

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна казначейська служба України – <http://www.treasury.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
4. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй - <http://unstats.un.org/>
2. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав - <http://www.cisstat.com/>
3. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) - <http://isi.cbs.nl/>
4. Міжнародний інститут статистики (ISI) - <http://isi.cbs.nl/>
5. Організація економічної співпраці та розвитку (OESD) <http://www.oecd.org/>
6. Статистичний офіс Європейської співдружності - <http://europa.eu.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua